TEXT A FOTO: JAN PLESNÍK

Tygr se díky způsobu života, nesporné eleganci a nezaměnitelnému vzhledu stal jedním z nejznámějších a nejobdivovanějších volně žijících živočichů, který navíc nadále čelí i přes nedávný vzestup početnosti nebezpečí vyhubení ve volné přírodě. Na snímku nejmenší v současnosti žijící poddruh tygr sumaterský (Panthera tigris sumatrae).

Jak v České republice, tak v Evropě a ve světě lesy představují druhý nejrozšířenější typ suchozemského krajinného pokryvu (půdního krytu) hned po zemědělsky využívaných plochách. O jejich nesporném významu nejen pro přírodu samotnou, ale i pro lidskou civilizaci jistě nemusíme čtenáře našeho časopisu přesvědčovat. Ostatně lesům ve středních Čechách a lesnictví v celé České republice jsme nedávno oprávněně věnovali zvýšenou pozornost (*viz Nika, 40, 2, 6-13, 2019 a 41, 1, 4-11, 2020*).

POHLED DO MINULOSTI POMÁHÁ PŘEDVÍDAT BUDOUCNOST

STAV A VÝ

SHODNEME SE NA TOM, CO JE LES?

Již z první věty je patrné, že rozloha, kterou lesní porosty zabírají na naší planetě, patří mezi důležité charakteristiky globálního ekosystému – biosféry - i jeho jednotlivých částí. K co nejpřesnějšímu vyčíslení celosvětové lesní plochy potřebujeme splnit dva nezbytné předpoklady. Prvním zůstává pokud možno jednoznačné a srozumitelné vymezení toho, co je les a co naopak není.

Je skupina různě vysokých dřevin uprostřed pole za vaší chalupou les? Patří mezi lesní ekosystémy také oplocené školky sloužící k pěstování vánočních stromků? A co přechod lesa a louky někde v podhůří? Přitom záměrně nezmiňujeme široké rozpětí lesních typů vyskytujících se na zeměkouli, které si jistě vybaví nejeden pozorný divák pořadů v přírodě. Na první pohled zbytečné slovíčkaření se dostane do zcela jiné polohy, pokud naprosto rigidní vymezení vyžadují z pochopitelných důvodů právníci a následně státní správa. Protože celá řada zemí navíc přijala vlastní pojetí lesa, které zahrnula do svého zákonodárství, byly statistické údaje jimi vykazované vzájemně jen těžko porovnatelné. Do hry se proto vložila samotná FAO a přišla s definicí lesa, jež na rozdíl od mnohých používaných různými státy zahrnuje také kvantitativní parametry a není tak pouze popisným vymezením.

Zmiňovaná odborná agentura OSN les chápe jako plochu souše větší než 0,5 ha se stromy vyššími než 5 metrů nebo schopnými této výšky dosáhnout a se zápojem korun přinejmenším 10 %, která není prvotně využívaná pro zemědělské či jiné nelesnické účely. Zápoj představuje podíl zemského povrchu zastíněný korunami stromů v plném olistění. V pojetí FAO je tedy pro vymezení lesa rozhodující dlouhodobé využití území, nikoli pouze současný stav vegetace, resp. stromového pokryvu zemského povrchu.

Nicméně jako všechno má i definice lesa zavedená FAO slabší stránky, kterých bychom si měli být při dalších úvahách plně vědomi, a proto jsme jim věnovali rámeček na vedlejší straně. I přes uvedená omezení se stal přístup FAO nejčastěji používaným výkladem slova *les*.

V dnešním článku se rozmáchneme poněkud šířeji a podíváme se, jak jsou na tom lesní ekosystémy v celosvětovém měřítku. Pro uvedený účel nám dobře poslouží v září 2020 vydané podrobné hodnocení globálních lesních zdrojů. Organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství (*Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO*) tyto obsáhlé zprávy uveřejňuje v desetiletých, resp. pětiletých intervalech již od roku 1948 a bývají už delší dobu považované za nejucelenější analýzu zabývající se uvedenou problematikou. Naše zamyšlení naváže na předcházející sdělení čerpající mj. právě ze zpráv FAO (viz *Nika, 32-33, 1, 4-7, 8-11, 2012*). Údaje o dopadu velkoplošného ničení původních a přírodě blízkých lesů zejména v tropickém a subtropickém pásu na šíření infekčních chorob člověka přenášených volně žijícími živočichy jsme převzali z nedávno publikovaného fakty nabitého materiálu jiné uznávané odborné instituce OSN, Mezivládní platformy pro biodiverzitu a ekosystémové služby (*Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES*), zaměřeného právě na vzájemné vztahy mezi biologickou rozmanitostí a pandemiemi.

Mimořádně zachovalý a z pohledu ochrany přírody velmi hodnotný les v národní přírodní rezervaci Jizerskohorské bučiny navrhla Česká republika v lednu 2020 k zapsání na seznam světového dědictví UNESCO.

VOJ LESŮ VE SVĚTĚ

LESŮ UBÝVÁ MÉNĚ NEŽ KDYSI, ALE....

Jestliže v mezinárodním měřítku existuje shoda na tom, čemu bychom měli říkat les, můžeme přejít k základní charakteristice lesa, a tím je jeho rozloha. A začneme její globální hodnotou získanou

JAK FAO CHÁPE LES: PŘIPOČTENO, ODEČTENO

Způsob, jakým Organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO) definuje les, s sebou přináší někdy možná překvapivé odchylky od toho, jak uvedenému výrazu běžně rozumíme.

Odborníci opakovaně poukazují na to, že desetiprocentní zápoj korunového patra je příliš nízký, protože les v tomto pojetí zahrnuje i hustší australský nebo africký buš. Připomeňme, že kupř. Lesní správa Spojených států Ministerstva zemědělství (USDA Forest Service) definuje les prostřednictvím 25 % zápoje korun, zatímco Správa národních parků Spojených států (U. S. National Park Service) pokládá za les dokonce porost stromů se zápojem přinejmenším 60 %. Přitom jen snížení zmiňovaného kvantitativního parametru kupř. z 20 % na 10 % výrazně zvětší plochy, považovanou na zemské souši za les. Příčina lpění na 10 % je veřejným tajemstvím: takto stanovená větší plocha lesů umožňuje státům, kde probíhá masivní ničení lesů, ať již přírodních, přírodě blízkých či monokultur, vykazovat nižší hodnoty rozsahu a rychlosti odlesňování. Pokud jde o mladé porosty nebo oblasti, kde je růst stromů potlačen přirozeně podnebím nebo lidským zásahem, stromy by měly být na daném stanovišti schopné dorůst do výšky 5 m a současně dosáhnout již zmiňovaného desetiprocentního zápoje korunového patra. Do pojetí lesa proto podle FAO spadají plochy, jež dočasně nepokrývá porost v důsledku mýcení lesa, které je součástí lesního hospodaření, nebo přírodní katastrofy, jako jsou vichřice nebo povodně, přičemž se předpokládá, že se taková lokalita regeneruje do pěti let. Stejně tak zprávy FAO zahrnují ze stejného důvodu mezi les také lesní cesty, požářiště a další malé otevřené plochy.

A ještě několik dalších nezvyklostí musíme v této souvislosti zmínit. Ačkoliv se nám to může zdát jako poněkud přitažené za vlasy, definice FAO se týká také větrolamů a remízků širších než 20 m, pochopitelně za předpokladu výše uvedeného kvantitativního vymezení zápoje korunového patra a výšky stromů. Stejně tak se lesem stávají monokultury kaučukovníků, dubů korkových a vánočních stromků. V Evropě se přitom ročně i přes zvyšující se poptávku po umělých jehličnanech vyráběných z recyklovaných umělých hmot spotřebuje na 60 milionů vánočních stromků. Jejich významným producentem zůstává Dánsko, kde se tradičně pěstují na plantážích a kde tuto činnost podporuje nemalými dotacemi tamější vláda: většina z 11 milionů každoročně vypěstovaných stromků míří z této země na export. V USA se v předvánočním a vánočním čase prodá dalších 35 – 40 milionů stromků.

Dlouholetá snaha, aby se alespoň v rámci OSN prosadila definice, která v lese nebude vidět jen skupinu stromů na určité ploše nazíranou z pohledu člověka, ale skutečně funkční ekosystém, nebyla zatím úspěšná.

Třetina světových lesů slouží k produkci dřeva a nedřevních komodit. Blahovičníkové (eukalyptové) dřevo z tasmánských lesů nahrazuje modřín nebo dub a s oblibou se využívá mj. na výrobu nábytku.

Skandinávsko-ruský severský jehličnatý (boreální) les, známý jako tajga, představuje největší evropský ekoregion: zabírá více než pětinu našeho kontinentu a stále se v něm zachovaly rozsáhlé souvislé původní porosty jako v ruské části Karélie.

družicovým snímkováním a doplněnou celostátními inventarizacemi prováděnými v mnoha zemích. Umožňuje nám totiž analyzovat nejen současnou výměru světových lesních porostů, ale i její změny a v případě této časové řady také vývojový trend.

V současnosti zabírají lesy na naší planetě 40,6 milionů km^2: tato plocha odpovídající rozloze Afriky a Evropy dohromady představuje 31 % zemské souše. Na každého obyvatele planety tak čistě aritmeticky připadá 0,52 hektaru lesa. Skutečnost je ale poněkud odlišná. Zatímco lesnatost v téměř třetině zemí nedosahuje ani desetiny jejich celkové rozlohy, 54 % veškeré plochy světových lesů se nachází ve „Velké pětce" tvořené Ruskou federací, Brazílií, Kanadou, USA a Čínou. Jakékoli zásadnější změny lesní výměry v některém z uvedených států se tak mohou projevit i v globální statistice. Podíl hlavních lesních biomů (rozsáhlých oblastí příbuzných rostlinných a živočišných společenstev, závislých na podobných podnebních a půdních podmínkách) na celosvětové rozloze lesa přibližuje tabulka dole.

Působivé snímky odhodlaných mužů s přilbami na hlavách a motorovými pilami v rukavicích, mohutných nákladních automobilů plně naložených kmeny pokácených stromů nebo hořící tropické džungle ilustrují snad každé zamýšlení o globálních problémech životního prostředí. Od roku 1990 jsme přišli celkem o 1,78 milionů km^2 lesa. Pro přiblížení uveďme, že do této plochy by se Česká republika vešla hned 23x. Nejnovější data potvrzují, že se pokles lesní výměry na Zemi poněkud zpomaluje. V letech 1990 – 2000 jsme každoročně přicházeli o 78 000 km^2 lesa. Nicméně o dekádu později toto číslo kleslo na 52 000 km^2 a v desetiletí 2010 – 2020 až na 47 000 km^2. Příčinu zmiňované skutečnosti musíme hledat nejen v omezení odlesňování v některých zemích, ale i v rozsáhlém obnovování lesů výsadbou a jejich přirozeném rozšiřování. Můžeme shrnout, že přes viditelné snížení rychlosti a rozsahu zůstává mizení lesů na zeměkouli nezanedbatelné: jeho roční hodnota se v současnosti totiž téměř rovná rozloze Slovenska.

Vnímavý čtenář nebo divák si pokračující úbytek lesů pod vlivem zpráv o amazonském deštném pralese spojí s Jižní Amerikou. Přitom v Africe vzrůstá čistý úbytek zmiňovaných

Tabulka
Rozloha hlavních lesních biomů Země (FAO 2020)

biom	*výměra (miliony km^2)*	*% globální lesní plochy*
severský jehličnatý les (tajga)	11,0	27
les mírného pásu	6,5	16
subtropický les	4,5	11
tropický les	18,3	45

Kanada zaujímá v žebříčku států s největší plochou lesa třetí místo ve světě. Právě v lesích mírného pásu na jihu provincii Québec se běžně vyskytuje také kanadský národní strom – javor.

ekosystémů nepřetržitě již od roku 1990 a jen v letech 2010 – 2020 jich zmizelo na černém kontinentě rok co rok 39 000 km^2. Naproti tomu v Jižní Americe se plocha lesů snížila za stejné období každoročně o 26 000 km^2, což je o polovinu méně než desetiletí předtím.

Nejvíce lesů naopak přibývá v Asii, kde velkoplošné ničení tropických deštných lesů v Indonésii a Malajsii v důsledku zakládání rozlehlých plantáží palmy olejné (*Elaeis guineensis*)

Lužní lesy, jako například v rakouském národním parku Dunajské luhy, nejenže patří k druhově nejbohatším středoevropským ekosystémům, ale mohou zpomalovat a snižovat povodňovou vlnu.

státem podporované zalesňování v Číně plošně, nikoli kvalitou, nejenže vyrovnává, ale i převyšuje. Na druhou stranu přírůstek lesů v Evropě, která byla dlouhou dobou v zalesňování světovým premiantem, klesá. V letech 2000 – 2010 jich ročně přibylo díky dotacím poskytovaným jak Evropskou unií, tak vládami jednotlivých zemí na 12 000 km^2, v následující dekádě to bylo již „pouze“ 3 000 km^2. Uvedenou skutečnost může mít na svědomí také fakt, že ve srovnání s obdobím 2011 – 2015 vzrostla na našem kontinentě rozloha holosečí v letech 2016 – 2018 o plných 49 %, zatímco lesní biomasy ubylo dokonce ještě více, konkrétně 69 %. V Severní a Střední Americe a rovněž v Oceánii včetně Austrálie se lesnatost od začátku 90. let 20. století významněji nemění.

Až dosud jsme se zabývali čistou změnou lesní plochy, tedy rozdílem mezi rozlohou odlesněného území a výměrou zabranou přirozeným šířením lesa a zalesňováním, ať už ve výsecích krajiny, kde les dříve rostl, nebo naopak, kde se předtím nevyskytoval. Jak jsme již zmínili, rozloha odlesněného prostoru se v globálním měřítku také postupně snižuje. Ještě před 30 lety se uvádělo, že každoročně vykácíme, vypálíme nebo zaplavíme vodou 160 000 km^2 lesů. V dalším desetiletí svět rok co rok přicházel o 150 000 km^2 zalesněných pozemků. Zpomalení odlesňování zaznamenaly citlivé snímače družic kroužících

Původní zvodněné lesy s tisovcem dvouřadým (Taxodium distichum) byly v americké Louisianě z velké části vykáceny. Snížila se tak schopnost krajiny zadržovat vodu, což v srpnu 2005 zhoršilo dopady hurikánu Katrina.

Vždyzelená vegetace lemuje až 300 metrů širokou řeku Kafue protékající stejnojmenným národním parkem na středozápadě Zambie.

Zbytky původní džungle na Bukit Nanas (Ananasovém vrchu) přímo v centru největšího malajského města Kuala Lumpur jsou chráněny od roku 1906 jako lesní rezervace.

nad naší planetou i v období 2010 – 2015 (120 000 km^2/rok) a popsaný trend pokračoval i v letech 2015 – 2020, kdy za každých dvanáct kalendářních měsíců zničené lesy zabíraly na Zemi 100 000 km^2.

Můžeme mluvit o zmiňovaném vývoji jako o vysloveném úspěchu? Jestliže hodnoty za jednotlivé roky sečteme, snadno zjistíme, že jsme od roku 1990 přišli o 4,2 milionů km^2 lesa: pro srovnání, stejnou plochu zabírají dohromady všechny členské státy Evropské unie. Současně jde o desetinu dnešní globální lesní výměry.

Také nejnovější údaje potvrzují, že hlavní hnací silou odlesňování není těžba dřeva, ale získávání nových pozemků pro zemědělskou výrobu, především pro chov hovězího dobytka a pěstování sóji a již zmiňované palmy olejné, výstavbu lidských sídel a zejména v Africe také pro těžbu nerostných surovin právě na úkor lesa.

NIČENÍ TROPICKÝCH A SUBTROPICKÝCH LESŮ ZVYŠUJE NEBEZPEČÍ PROPUKNUTÍ INFEKČNÍCH CHOROB

Vědci již delší dobu před vypuknutím pandemie nemoci covid-19 na základě tvrdých dat naléhavě upozorňovali, že pokračující nešetrný přístup k přírodě podporuje zejména v tropech užší kontakt člověka a hospodářských zvířat s volně žijícími živočichy, čímž bezprostředně vzrůstá i nebezpečí propuknutí infekčních zoonóz (nemocí pocházejících ze živočichů a jimi přenášených na člověka). Jejich názory ale nebyly politiky a řídícími pracovníky odpovídajícím způsobem vyslyšeny. Zoonózy způsobují patogenní organismy, tedy organismy vyvolávající chorobu, kupř. viry, bakterie, houby nebo živočišní parazité. Patogen může infikovat lidi přímo během kontaktu s volně žijícími živočichy, jež jsou

Celosvětově ohrožený šimpanz (Pan troglodytes) se i nadále ilegálně loví pro maso, které má podle zažitých pověr dodat konzumentu sílu tohoto lidoopa. Záchranná stanice ve Sweetwaters ve známé keňské soukromé rezervaci Ol Pejeta se stará o šimpanze zabavené na černém trhu v různých afrických zemích.

Původní nebo dobře zachovalé porosty či lépe řečeno jejich zbytky zabírají v Evropské unii jen necelá 2 % celkové lesní plochy. Naprostou většinu lesních ekosystémů jako v belgickém Limbursku člověk významně ovlivnil a ovlivňuje.

přirozenými přenašeči těchto onemocnění, nebo nepřímo prostřednictvím mezihostitele, kterým mohou být kupř. domácí nebo synantropní zvířata žijící v blízkosti lidí.

Pohled do doby nedávné přesvědčivě dokládá, že se ve světě každoročně objeví nejméně pět nových infekčních onemocnění, nejčastěji vyvolaných viry, která dokáží způsobit pandemii. Odhadujeme, že 60 – 70 % všech nových infekčních chorob člověka pochází ze zvířat. Přitom volně žijící živočichové představují zdroj více než 70 % všech zoonóz, zbývající se do lidského organismu dostávají prostřednictvím domácích, zejména hospodářských zvířat. Ročně zemře i bez covidu-19 na 13 nejvýznamnějších zoonóz, mezi něž patří kupř. malárie nebo klíšťový zápal mozkových blan, na celém světě 2,2 milionů lidí, přičemž za stejnou dobu bývá na Zemi zaznamenáno více než 2,4 miliard případů těchto onemocnění přenášených živočichy.

Proč právě již zmiňované poškozování a ničení lesních porostů v rozvojových zemích je z hlediska lidského zdraví onou pověstnou tikající bombou? Epidemie či pandemie způsobené zoonózami vznikají nejčastěji právě v tropických a subtropických oblastech vyznačujících se vysokou rozmanitostí fauny a tím i vyšší diverzitou virů, rychlým, nezřídka exponenciálním růstem obyvatelstva a rozsáhlými změnami využívání území vyvolávajícími užší kontakt mezi lidmi a volně žijícími živočichy. Zasažené země navíc obvykle nemívají dostatek finančních prostředků a dalších kapacit pro včasné zjištění nemoci a účinné zásahy proti jejímu šíření, které nebývají zrovna levnou záležitostí.

Odborníci na základě věrohodných údajů došli k závěru, že třetinu až polovinu případů propuknutí zoonóz ve světě způsobují změny ve využívání území a činnosti s nimi související. Především rozpad lesních ekosystémů na menší plochy a jejich velkoplošné ničení lidmi může vést k častějšímu kontaktu lidí s volně žijícími

BUSHMEAT NEMUSÍ BÝT JEN Z BUŠE

Propuknutí některých závažných chorob přenášených z volně žijících živočichů na člověka (zoonóz) má původ v konzumaci zvířat z volné přírody. Na mysli máme nejen syndrom získaného selhání imunity (AIDS), ale i západoafrickou krvácivou horečku, podle malé říčky v Demokratické republice Kongo, kde se objevila vůbec poprvé, označovanou jako ebola. Chladná statistická čísla uvádějí, že v závislosti na typu viru zemře na ebolu pět až devět z deseti nakažených.

V této souvislosti používaný anglický výraz bushmeat, tedy zvěřina z buše, který pronikl i do četných hromadných sdělovacích prostředků a běžně se s ním setkáváme také při brouzdání na internetu, není zcela přesný. Ve skutečnosti jde o maso suchozemských volně žijících živočichů, a to včetně hmyzu a jiných bezobratlých, osídlujících i jiné prostředí než buš, zejména právě les, a to i mimo tropy a subtropy. Nejčastěji jím ale označujeme maso homoiotermních obratlovců, tedy ptáků a savců ulovených, odchycených nebo sebraných v tropických a subtropických oblastech celého světa.

Tropický les vyniká vysokým počtem druhů rostlin, živočichů a dalších organismů. Obrázek byl pořízen na mexickém poloostrově Yucatán.

živočichy, a tím zvyšovat pravděpodobnost přenosu viru. Většina patogenních organismů proniká z ohniska nákazy do lidské společnosti lovem, sběrem, odchytem a spotřebou volně žijících živočichů, obchodem s nimi a dalšími kontakty. Nezanedbatelnou roli hraje ve zmiňovaném procesu konzumace bushmeatu, o němž pojednává rámeček na straně 13.

Pro milióny obyvatel Země představuje maso suchozemských volně žijících živočichů významný zdroj bílkovin. Dvě třetiny bushmeatu lidé použijí pro vlastní spotřebu, zbytek zamíří na prodej podél silnic nebo na městské trhy. Připomeňme, že dříve z velké části posloužil jen lidem, kteří jej získali, jejich příbuzným či jejich kmeni. Zatímco určité druhy fauny lovecký tlak snášejí překvapivě dobře, u taxonů s nízkou reprodukční schopností i odběr poměrně malé části populace může mít ničivé účinky. Celkově je ale lov volně žijících živočichů pro maso v tropech včetně subsaharské Afriky považován za neudržitelný. Jenom 2 % savčích druhů ohrožených lovem vykazují stabilní nebo rostoucí početnost, přičemž v průměru jen 10,5 % jejich areálu rozšíření leží v chráněných územích. Zdá se, že za zvyšující se spotřebou masa volně žijících živočichů stojí, spíše než venkovské obyvatelstvo, bohatší lidé bydlící ve městech, kteří jej konzumují buď z tradice, nebo jako pravidelné zpestření jídelníčku.

V mnoha zemích jihovýchodní Asie, především v Číně, se můžeme běžně setkat s prodejem čerstvého masa, ovoce, zeleniny, ryb, drůbeže, ale také volně žijících živočichů ve vesnicích a zejména rychle rostoucích velkoměstech. Zvířata jsou nabízena živá nebo již do určité míry zpracovaná. Led a voda, jejichž použití se prodejci zcela zákonitě nevyhnou, protože jejich zboží podléhá rychle zkáze, daly těmto místům název – mokré trhy. Jako jeden z možných zdrojů nového koronaviru SARS-COV-2 způsobujícího onemocnění covid-19 se uvádí právě mokrý trh ve Wu-chanu, největší ve střední Číně: koronaviry vrápenců a luskounů se na něm mohly rekombinovat. Prodejní místa s volně žijícími živočichy totiž jako součást větších legálních mokrých trhů neustále vytvářejí četné příležitosti pro přenos patogenů, zejména pokud jsou živá zvířata držena ve stísněném prostoru nebo v jinak stresujících podmínkách blízko masa, živých domácích zvířat a lidí. Umístěním různých druhů živočichů v přecpaných bednách či klecích narůstá nebezpečí genetické rekombinace mezi různými viry a následný přenos pozměněných virů na nový druh nebo druhy. Nevhodné zacházení se živými zvířaty a jejich masem rovněž podporuje šíření zoonóz, zvláště pokud jsou zabíjena před zákazníkem přímo na místě.

O LESÍCH A LIDECH

Zpráva FAO se nezabývá jen lesy samotnými, ale výmluvně podtrhuje také jejich vliv na lidskou civilizaci. Lesy podle ní poskytují suroviny, příjem a výživu pětině veškerého obyvatelstva naší planety, zejména ženám, dětem a zemědělcům bez vlastní půdy. Navíc přibližně 2,4 miliardy lidí, tedy každý třetí člověk na Zemi, potřebuje dřevo jako nezbytnou a nezřídka obtížně nahra-

Nádherná antilopa bongo horský (Tragelaphus euryceus isaaci) obývající pouze vysokohorské lesy Keni je vědě známa teprve od roku 1902.

ditelnou energetickou surovinu na vaření jídla, ohřátí vody a zatopení v domácnosti. Tři čtvrtiny lidem dostupné vody pochází ve světě ze zalesněných povodí. Lesní hospodářství vytváří celosvětově po přepočtu na plné úvazky 12,5 milionů pracovních míst: téměř polovina z nich připadá na druhou nejlidnatější zemi světa – Indii.

VZPOMÍNKY NA BUDOUCNOST

Nejnovější analýza současného stavu, změn a vývojových trendů lesních ekosystémů na zeměkouli potvrzuje, že se odlesňování od začátku tisíciletí zbrzďuje. Nicméně rozpad, poškozování a úbytek přírodních a přírodě blízkých lesů dostává zcela nový rozměr v souvislosti s pandemií nemoci covid-19. I když ke kácení, vypalování a zaplavování lesů pochopitelně dochází i v jiných částech světa, dá se oprávněně předpokládat, že další propuknutí infekčního onemocnění, ať už bude mít podobu epidemie nebo pandemie, bude opět vyvoláno kontaktem lidí s volně žijícími živočichy v tropech či subtropech.

Polní lesíky jsou významné nejen z hlediska zdraví krajiny, jejíž jsou součástí, ale i z hlediska poskytování ekosystémových služeb lidské civilizaci. Pro harmonickou krajinu je důležitá jak její lesnatost, tak přítomnost lesíků, remízků, alejí i jednotlivých stromů.

Většina snah omezit šíření nových infekčních chorob nejčastěji virového původu se soustřeďuje na vývoj očkovacích látek, včasné zjištění onemocnění a na snížení možností přenosu z člověka na člověka, pokud se nemoc tímto způsobem šíří. Klíčem k prevenci obdobných situací zůstává ale předcházení rizikovému kontaktu mezi lidmi a volně žijícími živočichy. A tady může sehrát významnou roli právě les. Ochrana lesů, omezení jejich rozpadu na stále menší části a jejich dalšího ničení a vytváření ochranných či nárazníkových pásem rozumnou výsadbou doprovázenou odpovídající následnou péčí mohou uvedené nebezpečí redukovat a snižovat tak pravděpodobnost vzniku a šíření do této doby neznámých chorob.

Tolik žádoucí změna v přístupu k lesům se ale netýká jen tropů a subtropů. Ostatně o udržitelném lesnictví se v různých částech světa hovoří již hezky dlouho.

Do 50. let 20. století se na Havajských ostrovech zachovala méně než pětina původních lesů. Porost v údolí Manoa na ostrově Oahu si oblíbili hollywoodští filmaři.

www.fao.org/forest-resources-assessment/2020